

Multi-situerad etnografi för en sammantrasslad värld

Signe Bremer & Anna Olovsson Lööv

Texten ingår i:

Marta Kolankiewicz (red.), Mia Liinason (red.)
och Maja Sager (red.)

Genusvetenskapliga forskningsmetoder

sid. 181-195

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.260.c626>

Webbversionen av verket publiceras öppet tillgänglig under licens **CC BY-NC-ND 4.0**

Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.sv>

Enligt licensen får du kopiera och distribuera materialet. Du måste ge författarna ett korrekt erkännande och ange om bearbetningar är gjorda. Du får inte använda materialet för kommersiella ändamål. Om du remixar, transformerar, eller bygger vidare på materialet, får du inte distribuera det modifierade materialet.

© Nordic Academic Press och författarna 2024

ISBN 978-91-89361-81-2

e-ISBN 978-91-8104-112-5

Redaktörer: Marta Kolankiewicz, Mia Liinason och Maja Sager

Adress: Lunds universitet, Genusvetenskapliga institutionen, Box 117, 221 00 Lund

Multi-situerad etnografi för en sammantrasslad värld

Signe Bremer & Anna Olovsdotter Lööv

Detta kapitel kretsar kring den metod och det kunskapsteoretiska ramverk som på engelska benämns *multi-sited ethnography* (Marcus 1995) och som vi med anledning av dess feministiska potential har valt att kalla *multi-situerad etnografi*. Med utgångspunkt i genusvetenskaplig forskning, vår egen och andras, ställer vi oss följande frågor: Vad är och hur görs multi-situerad etnografi? Varför är det en bra metod för kvalitativ feministisk forskning? Vilka dilemman kan en stöta på? Och går det att använda multi-situerad etnografi som student på kandidat- och masternivå?

I korthet innebär multi-situerad etnografi att forskaren istället för att begränsa sig till en lokalitet kombinerar flera (Marcus 1995; Wulff 1998). *Lokalitet* är en svensk översättning av engelskans *site* och kan betyda både en särskild geografisk plats och mer abstrakta sammanhang såsom en demonstration, en Facebook-grupp, ett Instagram-konto, en hashtag eller ett statligt dokument. Till skillnad från den form av etnografiska fältarbeten som utförs på en viss geografiskt avgränsad plats – för att säga något om just denna plats och dess föreställda kultur – utgår multi-situerad etnografi från en uppfattning om att fenomen i en sammantrasslad värld inte kan förstås med utgångspunkt i *en* lokalitet, utan kräver flera. Ibland går metoden under andra namn. Engelskans *multi-sited ethnography* översätts ofta till translokal etnografi (t.ex. Hannerz 2001). Just benämningen *multi-situerad* förekommer bland annat i feministisk forskning om

vit migration (Lundström 2019) och i sådan som rör jämställdhetsbegreppets betydelser (Liinason 2017). Vi anser att metoden bär på en särskild form av feministisk potential och styrka: genom att utgå från multipla lokaliteter möjliggör den nämligen multipla situationer, vilka också innebär multipla positioneringar för forskaren.

Multi-situerad etnografi innebär även en kritik av den vanligt förekommande föreställningen om att ett fält är tydligt avgränsat. Forskningsprocessen förstås istället som en ständigt pågående och rörlig associationskedja där forskaren genom att öppensinnat följa med i rörelsen konstruerar fältet och dess gränser allteftersom det empiriska materialskapandet pågår (Marcus 1998: 90). Genom att följa ”något” – exempelvis en regnbågsflagga (Johansson, Laskar & Mulinari 2016), en svamp (Tsing 2015), köttätandets betydelser (Zethson 2017), vintageikonografi inom femme-kulturen (Dahl 2014), Pridefestivaler på landsbygden (Lööv 2020), transerfarenheter av trygghet och otrygghet i större städer (Bremer Gagnesjö 2020) – genom och mellan skilda lokaliteter kan en fördjupad förståelse av ett visst problemområde nås. Metoden handlar inte om komparation – att jämföra platser – utan om att via analyser av lokaliteter skapa något nytt. Ofta, men inte alltid, innebär multi-situerad etnografi även att forskaren använder sig av flera metoder för materialskapande och olika typer av material. Viktigt att bära med sig är därför att multi-situerad etnografi inte ska förstås som en metod i traditionell mening, såsom djupintervjuer eller deltagande observation. Multi-situerad etnografi är snarare en form av kunskapsteoretiskt ramverk, som bland annat innefattar en förståelse av kunskap som situerad (Haraway 1988), en övertygelse om att fältet består av flera olika lokaliteter och att fältets gränser är konstruerade av forskaren, samt att vikt även läggs vid att tillgängliggöra själva den vetenskapliga texten för andra än enbart forskarsamhället.

Feministisk forskningspraktik

Situerade kunskaper är Donna Haraways benämning på ansvarsfull feministisk forskning där forskningens tillkomst är tydlig – det vill säga att den är positionerad och att forskaren kan ställas till svars

för sin kunskapsproduktion (Haraway 1988). Haraway betonar även att ett material inte finns ”där ute” för forskaren att ”samla in” utan alltid blir till i relationen till forskaren. Materialinsamling ska således snarare förstås i termer av materialskapande. Detta relationella sätt att förstå kunskap och forskning ser vi som centralt i multi-situerad etnografi. Med benämningen multi-situerad vill vi dels betona att forskaren genom att röra sig mellan lokaliteter är situerad på en rad olika sätt i relation till skilda maktordningar, dels vill vi understryka att materialet därmed blir till och görs i relation till forskarens föränderliga och multipla situationer och identitetspositioner. Forskarens positionering förändras när den rör sig mellan lokaliteter genom vilka frågan följs. På så vis menar vi även att materialet rör på sig.

När forskning bedrivs inom flera lokaliteter finner en sig själv invävd i diverse korsande och motsägelsefulla personliga åtaganden. Dessa spänningar löses i multi-situerad etnografi bäst genom att forskaren omfamnar ambivalensen. Detta kräver en forskare som istället för att fly till en till synes trygg position – som frånvarande forskare – snarare är öppen för att aktivt förhandla och omförhandla sina identiteter inom olika lokaliteter och sammanhang under tiden som den lär sig mer om ett specifikt utsnitt av världen (Marcus 1995: 113). Ett feministiskt bidrag och en styrka med metoden är alltså att studier med grund i fler än en lokalitet skapar goda förutsättningar för att förstå hur intersektionella maktrelationer tar sig uttryck i den rumsliga kontexten.

Att fånga genom att ”följa”

Följandet betraktas ofta som centralt för multi-situerad etnografi (Marcus 1995). Vad vill det säga och hur går en tillväga? Ovan nämnde vi forskare som har följt regnbågsflaggan, jämställdhetsbegreppet och köttätandet. Ett annat exempel är etnografen *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins* (2015). I en posthumanistisk tradition av att decentrera det mänskliga subjektet följer antropologen Anna Lowenhaupt Tsing den exklusiva matsvampen goliatmusseron (*Tricholoma matsutake*) – matsutake på

japanska – mellan lokaliteter för att beskriva kommodifieringsprocesser och möjligheterna att överleva i en värld förstörd av kapitalismen. Studien baseras på Tsings fältarbete där hon både intervjuat plockare och själv deltagit i svampplockande under matsutakesäsongen, samt intervjuat forskare och personer inom yrkesgrupper i matsutakehandeln i flera länder (Tsing 2015: viii). I följandet av matsutakesvampen rör sig Tsing mellan så vitt skilda ämnen som skogsindustrin i Oregon och Japan under skilda epoker (Tsing 2015: 205–213), tallsläktet (Tsing 2015: 167–176) och nematoden *Bursaphelenicus xylophilus* (Tsing 2015: 156–158). Tsing betonar att hennes studie är en ständigt pågående kollaborativ process som involverar ett flertal forskare som dragit nytta av sina respektive situationer.

Ett annat fall är mitt, Signe Bremers, projekt *Den könsbinära staden* som rör transerfarenheter av trygghet och otrygghet i större städer. I centrum stod frågor om hur trygghet, sårbarhet och motstånd kom till uttryck, förkroppsligades, omförhandlades och levdes av ett tjugotal stadsbor med transerfarenheter. Dessa erfarenheter kom till uttryck via en rad lokaliteter, däribland rättsliga domar, konkreta platser och byggda miljöer, separatistiska sammanhang, politiska demonstrationer och konstutställningar. Genom att följa berättelser om transerfarenheter av trygghet och otrygghet genom flera lokaliteter ville jag få djupare förståelse för hur cisnormativitet som maktstruktur fungerar på en vardaglig nivå, samt hur det även kan skilja sig åt beroende på vilka andra maktstrukturer (bland annat rasism) som formar människors livsvillkor.

Ytterligare ett exempel på användandet av multi-situerad etnografi är projektet *Decentraliserad stolthet: En etnografisk studie av Pridefestivaler bortom Sveriges storstäder* där jag, Anna Olovsson Lööv, följde Pridefestivaler mellan lokaliteter för att undersöka deras uttryck i syfte att utforska både meningsskapande i relation till Pride på mindre orter och hbtqia+-kulturens urbana normer. Bakgrunden till projektet var ett intresse för relationen mellan (den hegemoniska) berättelsen om queera landsbygdsliv som olevbara och det snabbt ökande antalet Pridefestivaler på mindre orter runtom i Sverige. Jag följde betydelser av Pride mellan festivaler på småorter

och på RFSL-konferenser för och med Pridearrangörer. Mitt material inkluderar fältanteckningar, inspelade och transkriberade djupintervjuer med främst arrangörer samt mediematerial producerat av, och i samband med, festivalerna och konferenserna. Genom att delta i Pride på olika platser önskade jag nå en förståelse av platsers villkor och landsbygden som hbtqia+-aktivistisk arena.

I de två sistnämnda studierna hade vi båda ett intresse för platsers betydelser och rumsliga dimensioner. Genom att besöka platser tillsammans med forskningsdeltagare skapades andra förutsättningar för våra möjligheter att ta del av deras rumsliga erfarenheter än om vi enbart talat med dem om lokaliteter i en enskild intervju på plats i ett samtalsrum. Fältets gränser konstrueras i takt med följandet. Detta tydliggör även att metoden lämpar sig särskilt bra för studier som fokuserar plats, rumslighet och rörelse, och det är därför med just sådana exempel vi bidrar här. Att vi menar att multi-situerad etnografi lämpar sig särskilt väl för rumsliga studier betyder emellertid inte att de lokaliteter en intresserar sig för måste vara geografiska (väl avgränsade) platser. Det fungerar minst lika väl att följa ett tema genom digitala rum (se t.ex. Liliequist 2020).

Som ett sätt att illustrera följandets praktiker beskriver Tsing materialet som en madrigal, en herdesång med rötter i den italienska landsbygden. Madrigalen som sång består av flera röster, där varje röst sjunger en egen melodi. Samtidigt utgör melodierna tillsammans en polyfon helhet. Den som lyssnar kan både följa en slinga av toner och hur blandningarna tvinnas samman, vilket enligt Tsing kräver en särskild form av koncentrerat lyssnande. ”Jag blev tvungen att välja ut separata och simultana melodier och lyssna efter de moment av såväl harmonier som disharmonier som de skapade tillsammans” (Tsing 2015: 24, vår övers.). Med andra ord kan det multi-situerade följandet beskrivas i termer av ett associativt och noggrant lyssnande, där forskaren väljer att lyssna till vissa melodier samtidigt som den väljer bort andra.

Att skapa sitt nystan – hur gör jag?

Multi-situerad etnografi involverar som sagt ofta mer än ett slags material, och därmed ofta mer än en metod. Med hjälp av flera materialkategorier kan forskaren fånga en rad fall som binds samman av det valda problemområdet (Çağatay, Liinason & Sasunkevich 2022). Materialet kan utöver Tsings liknelse med en madrigal även beskrivas som ett nystan bestående av hoptrasslade trådar vars början och slut är svåra att avgöra. Liksom trådarna i ett nystan ofta har svårutredda knutar kan ett forskningsmaterial aldrig summeras i prydliga enheter. I den multi-situerade etnografin är materialskapandet och analysen en samtidig process. Tidigare har vi beskrivit vilka typer av material som våra projekt *Den könsbinära staden* och *Decentraliserad stolthet* baseras på. Materialet är även införlivat i en rad praktiker och beslutskedjor som vi i egenskap av forskare aktivt har behövt ta ställning till. Nedan beskrivs några av dessa som steg i processen.

I ett första steg specificeras själva intresseområdet. Vad är det jag vill veta mer om? I arbetet med *Den könsbinära staden* intresserade jag, Signe, mig för vilka platser och sammanhang i Malmö, Göteborg och Stockholm som transpersoner och icke-binära kände sig mer eller mindre trygga och bekväma. En viktig grund var transpersoners och icke-binäras egna berättelser, vilket betydde att följandet involverade personmöten i de tre städerna. Som ett första steg i att rekrytera deltagare publicerades en kort svensk- och engelskspråkig annons om medverkan på sociala medier. Innan annonsen publicerades fick personer inom trans-*community* läsa och kommentera innehållet, som led i min ambition att skapa en så pass tillgänglig och tydlig annons som möjligt. Där förklarades att medverkan kunde ske genom olika forskningsmetoder. De former för medverkan som slutligen valdes av deltagarna var enskilda djupintervjuer och promenadsamtal, även kallat *go-* och *walk-alongs* (Bates & Rhys-Taylor 2017: 5; se även kapitel 14 i denna volym för en mer ingående beskrivning av *go-alongs*) och veckodagbokskrivande. Steg två i denna process utgjordes av en längre period då jag läste in mig vidare på fältet samtidigt som jag träffade deltagare för att skapa det empiriska materialet tillsammans

med dem. Då flera av dem deltog på mer än ett sätt träffade jag flera personer vid mer än ett tillfälle. Ibland fortsatte enskilda djupintervjuer som promenadsamtal, och vissa av de platser som först kom upp för diskussion i intervjuerna blev senare föremål för promenadsamtal i form av gemensamma besök på platsen, vilket ibland även involverade gemensamma resor med kollektivtrafik. Konkret gick det till så att jag bjöd in medverkande till att ta med mig till en eller flera av sina favoritplatser.

Några av de platser som besöktes var i Malmö det havsnära Ribersborgsområdet, Möllevångstorget och Folkets park, i Stockholm Bergianska trädgården. Genom att promenera på platser som upplevdes trygga skapades andra förutsättningar för att få fatt i förkroppsligade upplevelser av hur trygghet och otrygghet känns än i de djupintervjuer som ägde rum på mer traditionella sätt. Promenadsamtalen öppnade även för mer spontanitet. Ett oväntat möte med en lös hund på Ribersborgs hundrastningsområde gav upphov till ett samtal om hur platser där djur och natur dominerar oftare upplevs som tryggare (i betydelsen fria från våld, hot och diskriminering) än platser med företrädesvis människor. Detta hade kanske inte kunnat inträffa under en djupintervju i ett bokalt rum. I promenadsamtalen aktualiserades även nya forskningsfrågor. Genom att besöka ett tropiskt växthus tillsammans med en deltagare uppstod den sköna känslan av att sjunka ned i ett bekvämt och relativt tryggt rum. Kroppen slappnade av snarare än spände sig, berättade hen. Tunnelbanan knöts istället till rädsla, spända axlar och molande ledsmärta. Frågan om den kännande kroppen i rummet kom sedan att bli del av fler samtal; det visade sig att många fler av de medverkande spände sina kroppar då de rörde sig i otrygga rum (Bremer Gagnesjö 2020).

För projektet *Decentraliserad stolthet* ville jag, Anna, veta mer om Pridefestivaler på svenska småorter. Skälet var att dessa festivaler verkade utmana föreställningar om var Pride kan äga rum, att hbtqia+-aktivism är en urban företeelse och att det inte är möjligt att vara queer på landsbygden. Jag inledde projektet med att kartlägga både Pridefestivalers historia i Sverige och på vilka orter de skulle äga rum den närmaste tiden. Parallellt läste jag in mig på både forskning

om Pride och queer landsbygd, framför allt den om Pride på mindre orter. En dylik inläsning brukar utgöra förberedelse inför varje forskningsprojekt. Jag valde ut ett par festivaler som jag önskade undersöka närmare genom fältarbete. Valet av de första festivalerna var framför allt praktiskt, att festivalerna skulle genomföras inom den tidsram jag hade, men även faktorer som att festivalerna skulle ha skiftande bakgrund, genomföras i skilda regioner och på orter med olika folkmängd vägdes in i beslutet. Då jag var intresserad av arrangörernas motiv för och tankar om att organisera en festival tog jag kontakt med de ansvariga föreningarna och bad ordförandena sprida informationen om forskningsprojektet till arrangörgruppen. Under själva festivalerna intervjuade jag arrangörer och deltog i både festival- och arrangörgruppsaktiviteter (jag gick i Prideparader, deltog i moppandet av festivallokalens golv efter avslutad festival, hoppade in som presentatör under en föreläsningkväll i församlingshemmet, bland annat). Under samma period deltog jag även i en Pridearrangörskonferens anordnad av RFSL. De två fältarbetena, deltagandet i konferensen samt litteraturstudierna ledde till att jag började omformulera mina forskningsfrågor. Jag började tänka på Pride som ett paraply och elastiskt koncept fullt av paradoxer och mina frågor började nu i allt högre grad beröra urbana normer, landsbygden som arena för hbtqia+-aktivism och vad som kan rymmas i en Pridefestival. Det här blev trådar jag ville följa och jag sökte därför Pridefestivaler där jag hoppades kunna följa dessa trådar vidare. I samband med konferensen och de första festivalerna fick jag även kontakt med fler arrangörer, vilket ledde till ytterligare fältarbeten. Under 2015–2017 genomförde jag fältarbeten under sammanlagt fem Pridefestivaler.

Tack vare närvaron på lokaliteterna adderades ytterligare trådar till nystanet. Genom att genomföra studien på flera platser upptäckte jag nämligen att jag under fältarbetena positionerades annorlunda på skilda platser och i olika rum. Under ett av fältarbetena gick jag, med en viss ironi, under benämningen ”professorn”. Under en utflykt tillsammans med två av arrangörerna presenterades jag som en professor som forskar om Pridefestivaler för personen som arbetade i caféet på hälsingegården vi besökte. Vi bjöds på fika i det lilla caféet

och behövde inte heller betala för informationsmaterialet om gården. Professorsepitetet tolkar jag som en klasspositionering använd för att överbrygga ett avstånd genom ett skämtsamt förhållningssätt till min akademikerstatus – vilket också gav fördelar, som händelsen under utflykten visar. För mig resulterade den tillskrivna professorstiteln i långa reflektioner om positionering, dels utifrån en medvetenhet om akademiska hierarkier (jag var ju ingen professor), dels utifrån dess implicita markering av ett avstånd mellan mig och arrangörerna som jag önskade reducera. Ett annat tillfälle när jag positionerades i fältet var under en festival där även min fru och våra två små barn deltog. Det blev då tydligt att flera medlemmar i arrangörsgruppen fick lättare att relatera till mig eftersom jag, liksom de, var förälder. Festivalprogrammet var även familjeorienterat, vilket gjorde det lättare för oss att delta i aktiviteterna som familj. Då materialet skapas i interaktion får forskarens situation också effekter på materialet, samt på vilka maktrelationer som kan belysas och hur.

Ytterligare en dimension av följandet är att nya materialkategorier ofta aktualiseras i möten med medverkande. Ett exempel från mitt, Signes, projekt, rör hur Cornelis Vreeswijks sång ”Balladen om hurusom Don Quijote gick på en blåsning” aktualiserades. I sången berättar Vreeswijk om den transfoba misshandel och det olaga hot mot två unga transkvinnor som han sedermera dömdes för i Stockholms tingsrätt 1975, och via sången trivialiseras brottet till ett skämt. I en djupintervju framkom att denna sång hade gjort märkbara avtryck i en deltagares liv. Bland annat hade hon vid ett tillfälle fått delar av sångtexten klottrad på ytterdörren till sitt hem, vilket kan uppfattas som en hotfull referens till Vreeswijks misshandel. Ett år efter att intervjun ägt rum ställde konstnären Sonja Nilsson ut ett konstverk baserat på misshandeln. Konstverket hade formen av en rekonstruerad brottsplats från 1970-talet, vilken tillfälligt överförts till den Stockholmsbaserade konsthallen Färgfabriken under slutet av 2013. Kunskapen om att en av forskningsdeltagarna hade personliga erfarenheter av att konfronteras med Vreeswijks handlingar via sången gjorde att jag i forskningsmaterialet valde att inkludera utställningen och mina egna erfarenheter av den. Även den elva sidor

långa tingsrättsdomen mot Vreeswijk samt själva låttexten lades till materialet. Genom att följa ”Balladen om hurusom Don Quijote gick på en blåsning” genom tid och rum aktualiserades för projektet viktiga frågeställningar om transförakt, transfemininitet, kroppslig sårbarhet, vittnesmål och våld i förhållande till tid, plats och rörelse.

Gemensamt för båda dessa studier är att de är projekt som löpt under en längre tid. Detta ska dock inte tolkas som att multi-situerad etnografi alltid kräver en vid tidsram. Vi menar att även studenter på kandidat- och masternivå kan använda sig av metoden. Utmaningen är nämligen inte i första hand tidsomfånget, utan avgränsningen.

Följandets problematik

Snarare än att begränsa sig till en materialkategori eller att på olika sätt försöka sig på det omöjliga i att fånga in alla beskrivningar i ämnet väljer den multi-situerade forskaren ofta att stanna upp vid de fall i det undersökta ämnet som framstår som särskilt laddade och betydande (Ambjörnsson 2011: 12). Detta riskerar emellertid att leda till problem för den som utför studien. Det är lätt att i sitt engagemang för området glömma bort vikten av att stanna upp och att en dag sätta stopp för materialskapandet. Plötsligt kan det finnas så många intressanta melodier att följa att forskaren upplever sig befinna sig överallt på samma gång. Följandets metodik är således både metodens styrka och svaghet (Van Duijn 2020: 288).

Precis som med andra metoder är avgränsning a och o. Som hjälp kan en välja att gå tillbaka till forskningsfrågorna eller teorin, för att på så vis sätta stopp för fortsatt materialskapande. Kanske har du faktiskt skapat ett tillräckligt stort material för att kunna diskutera de frågor du är intresserad av? Det kan vara lätt att glömma bort att inom den feministiska etnografiska kunskapstraditionen är helheten aldrig målet för en undersökning, i och med omöjligheten i att fånga in fenomen och praktiker såsom de faktiskt och objektivt är i sin helhet. Denna problematik kan hänföras till att samhällsvetare och humanister ofta hemsöks av ett positivistiskt spöke (Widerberg 2002), där idén att god vetenskaplighet består i kunskap byggd på

ett kvantitativt stort och representativt material har internaliserats som eftersträvansvärt.

Ibland sätts stopp av ren utmattning, till följd av det överväldigande antalet melodier en skulle kunna följa och det stora material som följandet genererat (se t.ex. Van Duijn 2020). Mitt, Annas, stopp sattes av att jag skulle lämna landet. Det sista festivalfältarbetet genomfördes en månad innan jag skulle påbörja en postdoc i Nya Zeeland. Mitt, Signes, stopp sattes med anledning av tidsbrist. Mina medel var på väg att ta slut och det var hög tid för mig att börja skriva. Ett stopp i följandet sätts således ofta av helt andra orsaker än forskningsfokus och -frågor. Inledningsvis poängterade vi att fältet inte förstås som en tydligt avgränsad enhet utan som en ständigt pågående rörelse, där det vecklar ut sig själv i takt med forskarens följande. Detta betyder att forskaren behöver skapa sina egna stopp.

Det finns även tillfällen då forskaren blir stoppad av själva fältet, vilket bland annat kan bero på vem forskaren är. Exempelvis var det för mig, Signe, via min position som vit akademiker, svårare att nå potentiella forskningsdeltagare med erfarenheter av både cisnormativitet och rasism. Detta beror på att jag som forskare oundvikligen själv är representant för den tematik som jag intresserade mig för, nämligen upplevelser av otrygghet och trygghet. Att följandet tar stopp kan på så sätt bli till ett tillfälle där forskaren har möjlighet att belysa maktrelationer utifrån sin situation, vilket även kan säga något om forskningsfrågorna i stort.

Våra projekt i mindre skala

I uppsatser på kandidat- och masternivå behöver extra stor vikt läggas vid att motivera och förklara projektets avgränsning. Om du som student skulle vilja utföra liknande studier som de vi gjort kommer här några förslag med utgångspunkt i våra egna projekt. Min, Signes, studie skulle kunna genomföras i en betydligt mindre skala. Istället för att följa berättelser om transpersoners och icke-binäras upplevelser av (o)trygghet i flera städer skulle en kunna bestämma sig för *en* stad, ort eller by. Ett annat sätt att skala ned studien vore att träffa ett

mindre antal personer, och att bara träffa dem vid ett tillfälle. Förslagsvis hade en studie på såväl kandidat- som magisternivå kunnat involvera en undersökning bestående av promenadsamtal med mellan sex och tio personer, där var och en ombads ta med studenten till en särskilt trygg och bekväm plats i den utvalda staden. Möjliga ingångar vore då att undersöka hur trygghet och otrygghet görs inom ramen för promenadsamtalen, och hur det eventuellt skiljer sig åt med en intersektionell ingång. En annan möjlighet vore att utgå från redan utvalda platser och sammanhang, för att sedan ta del av muntliga och skrivna berättelser från personer med förkroppsligade erfarenheter av dessa utvalda platser.

Om en skulle utforma en mindre studie lämpad för en kandidat- eller masteruppsats utifrån mitt, Annas, projekt om Pridefestivaler på mindre orter och urbana normer skulle en till exempel kunna välja att fokusera på *en* ort och undersöka hur Pride görs i berättelser hos grupper eller scener där Pride äger rum. En skulle kunna följa meningsskapande om Pride mellan arrangörer, lokala företagare, lokalpolitiker och deltagare i olika slags aktiviteter och scener (parad, seminarier, fester, lokaler), en skulle kunna ta del av förslagsvis reklammaterial och politikerdebatter, delta i arrangörsmöten och utföra individuella intervjuer eller fokusgruppsintervjuer. Även ett högst avgränsat följande kan innebära ett nog så intressant material med relevanta forskningsfrågor.

Etnografiskt skrivande

Den långa feministiska traditionen av att problematisera frågor om representation, form och textframställning (Haj Brade 2017; Knoblock 2022; Lundberg & Werner 2014; Richardson 1990) utgör även den en central del av feministiska multi-situerade etnografier, liksom för etnografi mer generellt. Hur vi skriver spelar minst lika stor roll som vad vi forskar om (Beckman 2017). Det är med skrivandet som kunskap formas (Ljungcrantz 2017).

I etnografen om matsutakesvampen skriver Tsing att ”mitt formexperiment och mina resonemang följer varandra” (Tsing 2015: viii, vår

övers.). I fallet med feministisk multi-situerad etnografisk forskning betyder det att lokaliteter, samt själva materialet, kan speglas i formen för den etnografiska texten. Textproduktionen, med betoning på tät beskrivning (Geertz 1991), lämpar sig även väl för formexperiment där en som forskare på olika vis kan bråka med allmänt vedertagna, maskulint kodade formnormer för vetenskaplig kunskapsproduktion. Tsings etnografi består av många korta kapitel som hon liknar vid svampar som poppar upp ur jorden efter ett regn och som tillsammans bygger ett assemblage med ett öppet slut – likt det nystan vi tidigare använt som metafor för materialet. Liksom matsutakens mykorrhiza, den symbiotiska relationen mellan svampens mycel (svamptrådarna) och tallens rötter, är kapitlen sammankopplade med varandra. I boken inkluderas även foton från matsutakelandskap och teckningar av sporer, mykorrhiza och svampkroppar. Formen illustrerar en av bokens huvudpånger: att världen är sammantrasslad och inte kan studeras som separata enheter.

Vi vill dock trycka på att allt skrivande inom multi-situerad etnografi inte behöver ha litterära kvaliteter eller ha en kreativ form liknande Tsings, där texten inte bara berättar utan även iscensätter bokens innehåll. Däremot möjliggör metoden, liksom genusvetenskapen i sig, kreativa möjligheter. Etnografisk text tenderar även att skrivas utifrån en övertygelse om att fler än enbart forskare ska kunna tillgängliggöra sig innehållet.

Sammanfattning

Vi har valt att likna följandet och forskningsmaterialet i den multi-situerade etnografien vid ett trassligt nystan av olika trådar och analysprocessen vid ett lyssnande till tonerna och rytmerna i en madrigal. Med madrigalen som metafor vill vi illustrera hur den multi-situerade etnografien kräver att uppmärksamheten växlar mellan att följa den individuella stämman och att lyssna till den polyfona helheten – utan att försöka skapa harmoni genom ett ordnande i prydliga enheter. Analysprocessen handlar inte om att värja sig för det sammantrasslade,

genom att tvångsmässigt leta efter gemensamma mönster i materialet, utan snarare om att lyfta fram det dissonanta och trassliga.

Referenser

- Ambjörnsson, F. (2011). *Rosa: Den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront.
- Bates, C., & Rhys-Taylor, A. (red.) (2017). *Walking through social research*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Beckman, A. (2011). Ur en byrackas anteckningsblock. Om reflexivt skrivande. I Gunnemark, K. (red.), *Etnografiska hållplatser: Om metodprocesser och reflexivitet*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bremer Gagnesjö, S. (2020). Kollektivtrafikens könstyranni. I Rönnblom, M., Linander, I. & Sandberg, L. (red.), *(O)tryggt? Texter om makt, plats och motstånd*. Stockholm: Premiss.
- Çağatay, S., Liinason, M., Sasunkevich, O. (2022). *Feminist and LGBTI+ Activism across Russia, Scandinavia and Turkey: Transnationalizing Spaces of Resistance*. Cham: Palgrave Macmillan, Springer Nature Switzerland.
- Dahl, U. (2014). White Gloves, Feminist Fists: Race, Nation and the Feeling of "Vintage" in Femme Movements. *Gender, Place & Culture*, 21(5): 604–621.
- Geertz, C. (1991). Tjock beskrivning för en tolkande kulturteori. *Häftena för kritiska studier*, 1991(3): 13–33.
- Haj Brade, L. (2017). *Vi, de neutrale: Skitser til udfordring af akademisk forståelse*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Hannerz, U. (red.) (2001). *Flera fält i ett: Socialantropologer om translokala fältstudier*. Stockholm: Carlssons.
- Haraway, D.J. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3): 575–599.
- Johansson, A., Laskar, P. & Mulinari, D. (2016). Decolonising the Rainbow Flag. *Culture Unbound*, 8(3): 192–217.
- Knoblock, I. (2022). *Writing-Weaving Sámi Feminisms: Stories and Conversations*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Liinason, M. (2017). Jämställdhet som assemblage. *Tidsskrift för kvinnoforskning* (online), 41(3): 165–186.
- Liliequist, E. (2020). *Digitala förbindelser: Rum, riktning och queera orienteringar*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Ljungcrantz, D. (2017). *Skrubbsår: Berättelser om hur hiv föreställs och erfars i samtida Sverige*. Diss. Linköping: Linköpings universitet.
- Lundberg, A. & Werner, A. (red.) (2014). *Kreativt skrivande och kritiskt tänkande i genusvetenskap*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Lundström, C. (2019). Creating "International Communities" in Southern Spain: Self-Segregation and "Institutional Whiteness" in Swedish Lifestyle Migration. *European Journal of Cultural Studies*, 22(5–6): 799–816.
- Lööf, A.O. (2020). "Vi gör det på vårt sätt": Pride på *bygd, av-urbanisering och de-centrering av hbtq-frågor. *Tidsskrift för genusvetenskap*, 41(4): 89–112.

- Marcus, G.E. (1995). Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24: 95–117.
- Marcus, G.E. (1998). *Ethnography through Thick and Thin*. Princeton: Princeton University Press.
- Richardson, L. (1990). *Writing Strategies: Reaching Diverse Audiences*. Newbury Park: Sage.
- Tsing, A. Lowenhaupt (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University Press.
- Van Duijn, S. (2020). "Everywhere and Nowhere at Once: The Challenges of Following in Multi-Sited Ethnography". *Journal of Organizational Ethnography*, 9(3): 281–294.
- Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Wulff, H. (1998). *Ballet Across Borders: Career and Culture in the World of Dancers*. Oxford: Berg.
- Zethson, M. (2017). *Ätbara andra*. Göteborg: Makadam förlag.